

raseemat maksu võtta, mis eht ka muidugi juba raske küll oli, ja olivad sellepärast üht nõuu annud, mis iseenesest küll ülesohtune oli, aga mis waimuliku seisuse abiga siiski seaduseks tehtud sai. See oli järgmine: Riigipääw tunnistas kõit need kuninglikud lingitused, müümised, pandikspanemised ja teised laubad tühjaks, mis läbi endised kroonu õmised ilalgi kroonu käest ära ja mõisnikude kätte saanud olivad. Üks komisjion sai seatud, mis kõige eramõisade dokumenti läbi waatas, ja kui see leidis, et ükski mõis ilalgi kroonu oma olnud, siis sai see mõis ilma ühegi tasumisetä kroonule tagasi võetud. Seda seadust nimetatakse „Reduction“, ja kui see Liivimaa kohta küll veel wägiwaldsem oli, kui Rootsi riigi wanema jägude kohta, siis sai see ometigi ka siin mõjuwaks ja makswaks tehtud. Reductioni-komisjion oli ka Liivimaa mõisade dokumenti läbi vaatamas, ja juba Kelchi ajal oli rohkem kui pool mõisast kroonule võetud, kui ka komisjion veel oma tööga walmis ei olnud, mis wast siis lõppes, kui need maad ennast Wene walitsuse alla heidsiwad. Siis jäi selle komisjioni töö seisma ja ära võetud (reduciritud) mõisad said endiste omanikudele ehk nende pärijatele tagasi antud. Rootsi walitsuse ja mõisnikude wahel oli selle läbi muidugi nukker meel siginud, ja ka mõisnikude seisus ühelt poolt ja

talupoja ja waimulik seisus teiselt poolt, ei seisnud just wäga lahkes meeles üksteise wasta, sest et esimene seisus tähendatud wägiwallalist seadust kahe wiimase seisuse siitks arwas. — Neid eestähendusid arwastime tarwis olema, et lugejad paremini aru saaksiwad, mis waimus Christian Kelch oma Chronikat ehk aearamatut kirjutas, ja kuidas meie kodumaa ülsitud maakonnad sel ajal ära piiratud olivad. — Maast ja rahwast kirjutab Christian Kelch:

„Liivimaa on oga üks kena, wiljakas, osalt sookas ja siin ja seal metsadega kaetud maa, kus kõiki elutarwitusi rohkest leitakse. See maa on umbes sada penikoormat pilt ja nelikümmend kuni wiiskümmend penikoormad lai. Homiku pool käib piir Wene laste wasta, õhta pool Baltia ehk Homiku mere wasta, keskõõ pool Soome mere wasta. Temas on kolm würstikonda, nagu Cestimaa, Lätimaa ja Kuuramaa, mis jälle iseäranis maakondadeks jagatud saawad.

Cestimaa, kõige suurem ja parem neist würstikondadest, on oma nime oma maarahwast, Cestlastest saanud ja selles on maakonnad Harjumaa, Wirumaa, Alutagusemaa, Tartu stift, Järwamaa ja Läänemaa. Harjumaal on Tallinn, Cestimaa würstikonna pealinn, kus Kuninglik Kindral-Kubernör aset peab, kindlus Fegefeuer (Kiwilu), abtei Podis (Kloostre) Marienthal, üks lõhutud